SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1314

av Sten Bergheden (M)

Ökad svensk försörjningsberedskap i fråga om kvävegödsel och ammoniak

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en nationell strategi för ökad försörjningstrygghet i fråga om kvävegödsel och ammoniak och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om etableringen av nationella beredskapslager av kvävegödsel samt strategiska samarbeten med våra nordiska grannländer för att säkra tillgången vid kris eller krig och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa förutsättningar för svensk och nordisk produktion av ammoniak och kvävegödsel genom långsiktiga energilösningar, effektiva tillståndsprocesser och stärkt industrisamverkan och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Svensk livsmedelsproduktion är beroende av tillgång till växtnäring. Av de olika näringsämnen som används inom jordbruket är kväve det som har störst betydelse för skördenivåerna och därmed för Sveriges livsmedelsförsörjning. Tillgången på kvävegödsel bygger i dag till stor del på internationella leveranskedjor.

De senaste årens energikris, kriget i Ukraina och återkommande störningar i världshandeln har visat hur sårbar denna försörjning kan vara. Kraftigt stigande priser

på gödsel har redan påverkat lantbrukets ekonomi och i vissa fall lett till minskad användning av kväve, vilket riskerar lägre skördar och minskad livsmedelsproduktion. Sverige saknar i dag större egen produktion av ammoniak, som är den grundläggande råvaran för framställning av kvävegödsel. Samtidigt har vårt land goda förutsättningar att på sikt utveckla sådan produktion genom tillgång till fossilfri el, vatten och tekniskt kunnande. Det tidigare projektet Power2Earth, utvecklat av Lantmännen, Fertiberia och Nordion Energi, visade att det finns ett kommersiellt intresse för att etablera storskalig produktion i Sverige men också att tillgången till el och nätkapacitet är långt ifrån tillräcklig.

Samtidigt bör Sverige dra nytta av det nära samarbetet vi har med Norge. Genom Yara har Norge en av världens mest utvecklade ammoniak- och gödselindustrier. Norge investerar dessutom i framtidens produktion av grön ammoniak. Ett fördjupat nordiskt samarbete kring produktion, lagring och försörjning av kvävegödsel skulle kunna stärka försörjningstryggheten för hela regionen. Målet bör inte nödvändigtvis vara att Sverige ensamt ska producera all den kvävegödsel som används i landet. Däremot bör Sverige minska sin sårbarhet genom en kombination av beredskapslager, nordiska samarbeten och ökad inhemsk produktionskapacitet. Det bör därför utredas hur nationella beredskapslager av kvävegödsel kan byggas upp för att säkerställa svensk livsmedelsproduktion under åtminstone en till två odlingssäsonger.

Sverige bygger successivt upp beredskapslager av andra samhällsviktiga varor såsom drivmedel och läkemedel. Motsvarande resonemang bör även gälla för de insatsvaror som krävs för att producera livsmedel. Har vi inte mat så kommer Sveriges snabbt tappa kraft i vårt försvar och civilsamhälle. Regeringen bör också överväga att se över och förbättra förutsättningar för investeringar i ammoniakproduktion genom tillgång till konkurrenskraftig energi, snabbare tillståndsprocesser och långsiktiga spelregler. Samtidigt bör möjligheten till strategiska partnerskap med Norge och andra nordiska länder utvecklas för att skapa en robust försörjningskedja.

Livsmedelsproduktionen är en central del av Sveriges civila försvar. Utan säker tillgång till kvävegödsel riskerar produktionen att minska kraftigt. Därför behöver Sverige stärka sin egen beredskap och minska sitt beroende av osäkra internationella leveranskedjor. En nationell strategi för kvävegödsel och ammoniak skulle vara ett viktigt steg för att stärka både livsmedelsförsörjningen, beredskapen och Sveriges långsiktiga motståndskraft.

Sten Bergheden (M)